

การศึกษาทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

A Study of Research Direction in School of Educational Studies,

Sukhothai Thammathirat Open University

*สุขอรุณ วงษ์ทิม¹ วรณดี แสงประทีปทอง² ชูชาติ พ่วงสมจิตร³ วาสนา ทวีกุลทรัพย์⁴

กุลชลี จงเจริญ⁵ และองอาจ ชีมรัมย์⁶

*Sukaroon Wongtim¹ Vandee Sangprateetong² Choochat Phuangsomjit³ Wasana Taveegulasub⁴

Koolchalee Chongcharoen⁵ and Ongart Sumrum⁶

¹รองศาสตราจารย์ พันตำรวจโท หญิง ดร. ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

¹Assoc. Prof. Pol. Lt. Col. Dr., School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University

²⁻⁵รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

²⁻⁵Assoc. Prof. Dr., School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University

⁶ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

⁶Assist. Prof. Dr., School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University

*Corresponding author. E-mail: sukaroon@hotmail.com

Received : December 17, 2019

Revised : September 18, 2020

Accepted : December 28, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการวิจัย ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับทิศทางการวิจัย และทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ การวิจัยดำเนินการแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่าง คือ คณาจารย์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จำนวน 44 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามแบบชนิดตอบสนองคู่ที่จำแนกเป็นสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง วิเคราะห์ข้อมูลโดย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 2 ศึกษาทิศทางการวิจัย โดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และการทำประชาพิจารณ์ร่างทิศทางการวิจัยโดยคณาจารย์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ เครื่องมือการวิจัย คือ แนวคำถามการสนทนากลุ่มและประเด็นการประชาพิจารณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) ความต้องการจำเป็นด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ด้านการวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ด้านการวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาชุมชนและสังคม ด้านการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกล และด้านการวิจัยเกี่ยวกับนโยบายของมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาการศึกษา ตามลำดับ 2) ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับทิศทางการวิจัย พบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับทิศทางที่เสนอ โดยผู้เชี่ยวชาญได้เสนอประเด็นการวิจัยเพิ่มเติมในทุกด้าน และเสนอแนะให้สาขาวิชาดำเนินการวิจัยโดยการยึดพื้นที่เป็นหลัก บูรณาการศาสตร์ทางการศึกษาเข้ากับศาสตร์อื่น ๆ มุ่งพัฒนาศักยภาพของประชาชนอย่างยั่งยืนโดยใช้การศึกษาทางไกลเป็นแกนในการพัฒนา คำนึงถึงการสนองต่อการดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และคณาจารย์เห็นด้วยกับทิศทางการวิจัย และ 3) ทิศทางการวิจัยควรเป็นงานวิจัยที่ครอบคลุมใน 2 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย การวิจัยด้านนโยบายของมหาวิทยาลัย และการวิจัยด้านการจัดการศึกษาทางไกล (2) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชน สังคม ซึ่งประกอบด้วย การวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาเศรษฐกิจ และการพัฒนาชุมชนและสังคม

คำสำคัญ: ทิศทางการวิจัย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Abstract

The objectives of this research were to study the needs for conducting research, opinions of experts concerning direction of research and the research direction of the School of Educational Studies. The research process comprised two stages. The first stage was the study of the needs. The research sample consisted of 44 lecturers of the School of Educational Studies. The employed data collecting instrument was a dual-format rating scale questionnaire dealing with the actual state and the expected state. Data were analyzed using the percentage, mean, standard deviation, PNI_{modified} , and content analysis. The second stage was the study of research direction using a focus group discussion involving five experts and the conducting of public hearing involving lecturers of the School of Educational Studies. The research instruments were a form containing guidelines for focus group discussion and a form containing issues for public hearing. The data were analyzed with content analysis. The research findings were as follows: 1) The need with the highest priority was that for conducting research study on issues affecting the economy, issues affecting community and social development, distance education management, and the university's policy for educational development, respectively. 2) Results of the study of the experts' opinions concerning research direction, it was found that the experts agreed with the proposed direction. They suggested additional research issues in all areas and provided the following recommendations: the research studies of the School should be local area-based, the research that integrate education with other disciplines, and the research that aim to develop the potential of people in a sustainable way using distance education as the core of development with consideration of the implementation of the sufficiency economy philosophy. All lecturers agreed with the research direction. 3) The research direction should cover two main areas: (1) the development of instructional quality which consists of the university's policy, and research study on the university's distance education management; and (2) the economic, community and social development which consists of the research studies having impact on the economic development, and community and social development.

Keywords: Research direction, School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ กำหนดวิสัยทัศน์ที่มุ่งพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านการศึกษามีคุณภาพด้วยระบบการศึกษาทางไกล โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและทันสมัย ได้ดำเนินการจัดการศึกษาทั้งในหลักสูตรระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก มีพันธกิจ 4 ด้านที่สอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้แก่ 1) ผลิตและให้การศึกษาคือต่อเนื่องแก่บุคลากรทางการศึกษามีความรู้คู่คุณธรรม สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและท้องถิ่น โดยประยุกต์เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการศึกษา 2) ส่งเสริมผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์และพัฒนาองค์ความรู้ด้านศึกษาศาสตร์ที่มีประโยชน์ต่อวิชาชีพ ชุมชนและประเทศชาติ 3) ให้บริการวิชาการด้านศึกษาศาสตร์แก่ชุมชนและสังคม เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และสังคมฐานความรู้ และ 4) พัฒนาการบริหารจัดการสาขาวิชาศึกษาศาสตร์โดยใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ และยกระดับสมรรถนะคณาจารย์สู่สากล

สำหรับพันธกิจที่ 2 ด้านการวิจัย ส่งเสริมผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ และพัฒนาองค์ความรู้ด้านศึกษาศาสตร์ ที่มีประโยชน์ต่อวิชาชีพ ชุมชน และประเทศชาตินั้น มหาวิทยาลัยได้กำหนดเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ตามแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2557, น. 41-43) ที่มุ่งเน้นพัฒนางานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ทั้งงานวิจัยวิชาการและงานวิจัยสถาบันในทุกพันธกิจ การยกระดับขีดความสามารถงานวิจัยของมหาวิทยาลัยที่ส่งผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ สังคมและรายได้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัย และนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาสถาบัน สังคม และการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2560-2564) (สภาวิจัยแห่งชาติ, 2560) และนโยบายยุทธศาสตร์องค์กรของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2562) ที่มุ่งพัฒนาความเป็นผู้นำด้านการวิจัยและนวัตกรรม อีกทั้งมุ่งใช้การวิจัยและพัฒนาเป็นเครื่องมือสนับสนุนให้ประเทศไทยพัฒนาบนพื้นฐานการวิจัยและนวัตกรรม โดยการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีจากงานวิจัยและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและสังคม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเป็นประเทศไทย 4.0 โดยเน้นเกษตรกรรมสมัยใหม่ และอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีเข้มข้น ซึ่งขับเคลื่อนด้วยวิจัยและนวัตกรรมนำพาประเทศให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง ไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูงในอนาคต ภายใต้ระบบวิจัยแบบบูรณาการที่มีความเข้มแข็ง มีเอกภาพ และมีประสิทธิภาพ บรรลุวิสัยทัศน์ของแผนการขับเคลื่อนและปฏิรูประบบวิจัยแบบบูรณาการของประเทศ

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ตระหนักถึงความสำคัญของการกิจด้านงานวิจัยที่เป็นอีกภารกิจหนึ่งของสาขาวิชาที่จะต้องดำเนินการตามยุทธศาสตร์การวิจัยของมหาวิทยาลัยและของประเทศ เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาทั้งการจัดการศึกษา คุณภาพการเรียนการสอน และพัฒนาสังคม คณาจารย์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์จึงมีบทบาทในการสร้างงานวิจัยเพื่อให้ออกมาตอบสนองกับภารกิจดังกล่าว ดังนั้นการกำหนดทิศทางวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ที่สอดคล้องกับแผนงานวิจัยของประเทศและของมหาวิทยาลัยจึงมีความสำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างผลงานวิจัยของคณาจารย์ตามทิศทางวิจัยของสาขาวิชา รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการดำเนินการวิจัย การจัดสรรทรัพยากร และการพัฒนาศักยภาพของคณาจารย์ให้สอดคล้องกับทิศทางวิจัยของสาขาวิชา

ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565 โดยแบ่งออกเป็นทิศทางการวิจัยด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และทิศทางการวิจัยทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชน และสังคม ซึ่งเป็นกรอบทิศทางการวิจัยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ และแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจะเป็นการยกระดับขีดความสามารถงานวิจัยของมหาวิทยาลัยที่ส่งผลกระทบต่อเชิงเศรษฐกิจ สังคมและรายได้ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาขาวิชาศึกษาศาสตร์และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และนำไปสู่การสร้างผลงานวิจัยที่สามารถพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญรุ่งเรืองในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565
3. เพื่อศึกษาทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ คณาจารย์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีการศึกษา 2560 จำนวน 50 คน และ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยกำหนดกรอบทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ไว้ 2 ด้าน ซึ่งเป็นกรอบทิศทางการวิจัยที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ และแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้แก่

2.1 การวิจัยด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ประกอบด้วย

- 2.1.1 การวิจัยด้านนโยบายของมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาการศึกษา
- 2.1.2 การวิจัยด้านการจัดการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัย

2.2 การวิจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชน และสังคม ประกอบด้วย

- 2.2.1 การวิจัยทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
- 2.2.2 การวิจัยทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อด้านการพัฒนาชุมชนและสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หมายถึง ลักษณะหรือแนวทางการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชน สังคม และคาดหวังให้เกิดขึ้นในอนาคตของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565 จำแนกเป็น 2 ด้าน คือ 1) การวิจัยด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และ 2) การวิจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชน และสังคม ประกอบด้วย

1.1 การวิจัยด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน หมายถึง การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ประเด็นการวิจัยตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยแห่งชาติ และแผนงานวิจัยของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งจำแนกเป็น 2 ด้านย่อย คือ การวิจัยด้านนโยบายของมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาการศึกษา การวิจัยด้านการจัดการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัย

1.2 การวิจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชน และสังคม หมายถึง การวิจัยที่ส่งผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ สังคมและรายได้ และตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งประกอบด้วย 2 ด้านย่อย คือ การวิจัยทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และการวิจัยทางการศึกษาที่ส่งผลกระทบด้านการพัฒนาชุมชนและสังคม

2. ความต้องการจำเป็น หมายถึง ผลต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่จริงของการวิจัยที่สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชดำเนินการอยู่ กับสภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้น

3. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หมายถึง หน่วยงานในสังกัดของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ประกอบไปด้วย 6 แขนงวิชา ได้แก่ แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน แขนงวิชาการแนะแนว แขนงวิชาการศึกษานอกระบบ แขนงวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา แขนงวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา และแขนงวิชาบริหารการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ 1) การศึกษาความต้องการจำเป็น และ 2) การศึกษาทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็น

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ คณาจารย์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีการศึกษา 2560 จำนวน 50 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณาจารย์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีการศึกษา 2560 จำนวน 44 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) คู่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ซึ่งได้รับแบบสอบถามที่ตอบกลับ จำนวน 29 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 65.90

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ชนิดตอบสนองคู่ (Dual Format) ที่จำแนกเป็นสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร หลักการ และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทิศทางการวิจัยและผลงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2 สร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งมี 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังเกี่ยวกับการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ตามกรอบทิศทางการวิจัยที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ เป็นคำถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 48 ข้อ ประกอบด้วย

- 1) ด้านนโยบายของมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาการศึกษา จำนวน 13 ข้อ
- 2) ด้านการจัดการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัย จำนวน 10 ข้อ
- 3) ด้านการวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ จำนวน 5 ข้อ
- 4) ด้านการวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาชุมชนและสังคม จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ เป็นคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 2 ข้อ

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 99-100)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 – 5.00	หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.49	หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49	หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49	หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49	หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่จริง/สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.3 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่าแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

2.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้มีความถูกต้องตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และจัดพิมพ์เป็นชุดคำถามเพื่อเตรียมใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 44 ฉบับ ให้คณาจารย์ พร้อมทั้งกำหนดเวลาส่งคืน ซึ่งได้รับแบบสอบถามที่ตอบกลับจำนวน 29 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 65.90

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และร้อยละ
2. สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ความต้องการจำเป็น วิเคราะห์ด้วย สูตร $PNI_{modified}$ ที่ปรับปรุงโดย นางลัทธน์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวานิช, 2550) โดยใช้สูตร

$$PNI_{modified} = \frac{(I-D)}{D}$$

เมื่อ $PNI_{modified}$ หมายถึง ดัชนีของความต้องการจำเป็น

I หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวัง

D หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่จริง

ระยะที่ 2 การศึกษาทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

การศึกษาทิศทางการวิจัยของสาขาวิชา มีการดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ 1) การสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อกำหนดทิศทางการวิจัย และ 2) การทำประชาพิจารณ์ร่างทิศทางการวิจัย โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อกำหนดทิศทางการวิจัย มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยทางการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการศึกษาทางไกล และด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชนและสังคม

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ แนวคำถามการสนทนากลุ่มที่พัฒนาขึ้นจากผล การศึกษาความต้องการจำเป็นจากการวิจัยระยะที่ 1 โดยแนวคำถามครอบคลุมแนวทางการวิจัย 2 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การวิจัยด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และ 2) การวิจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชน และสังคม

1.3 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในช่วงปี 2561 – 2565 โดยจัด ณ ห้องประชุม 1608 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2561

1.4 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และประมวลเป็นร่างทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อเตรียมจัดทำประชาพิจารณ์โดยคณาจารย์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์พิจารณาให้ความเห็น

2. การทำประชาพิจารณ์ร่างทิศทางการวิจัย มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

2.1 จัดประชุมคณาจารย์ของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ เพื่อประชาพิจารณ์ร่างทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เมื่อ 24 ตุลาคม 2561 ณ ห้องประชุม 1608

2.2 นำผลที่ได้จากการประชาพิจารณ์มาปรับปรุงเป็นทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาศึกษาทางวิจัของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจั

1. ผลการศึกษาคือความต้องการจำเป็นในการวิจัของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ระหว่างปี พ.ศ. 2561 - 2565

ตารางที่ 1 สภาพที่เป็นอยู่จริง สภาพที่คาดหวัง และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการวิจัของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

รายการ	สภาพที่เป็นอยู่จริง			สภาพที่คาดหวัง			ค่าดัชนีความ ต้องการ จำเป็น (PNI _{modified})	ลำดับ ที่	
	M	SD	การ	M	SD	การ			
			แปล ความ			แปล ความ			
1. การวิจัยด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน									
1.1	การวิจัยด้านนโยบายของมหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาการศึกษา	2.62	1.06	ปาน กลาง	4.25	0.83	มาก	0.62	4
1.2	การวิจัยด้านการจัดการศึกษาทางไกล ของมหาวิทยาลัย	2.66	0.91	ปาน กลาง	4.33	0.76	มาก	0.63	3
2. การวิจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชน และสังคม									
2.1	การวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนา เศรษฐกิจ	2.14	1.02	น้อย	4.08	0.83	มาก	0.91	1
2.2	การวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนา ชุมชนและสังคม	2.27	1.01	น้อย	4.14	0.88	มาก	0.82	2
รวมเฉลี่ย		2.42	1.02	น้อย	4.20	0.84	มาก	0.75	-

ผลการศึกษาคือความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการวิจัของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2561- 2565 โดยภาพรวม พบว่า สภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับน้อย ขณะที่สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าความต้องการจำเป็นในภาพรวมอยู่ที่ 0.75

เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นรายด้าน พบว่า การวิจัด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ทั้ง 2 ด้านย่อย คือ การวิจัด้านนโยบายของมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาการศึกษา และการวิจัด้านการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัย มีสภาพที่เป็นอยู่จริงในระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากทั้ง 2 ด้าน ส่วนการวิจัด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชน และสังคม ทั้ง 2 ด้านย่อย คือ การวิจัที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาเศรษฐกิจ และการวิจัที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาชุมชนและสังคม มีสภาพที่เป็นอยู่จริงอยู่ในระดับน้อย ขณะที่สภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก

เมื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จาก 4 ด้านย่อย พบว่า การวิจัยด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ การวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ รองลงมา คือ การวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชนและสังคม การวิจัยด้านการจัดการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัย และการวิจัยด้านนโยบายของมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาการศึกษา ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและการทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2561-2565

จากการจัดสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อกำหนดทิศทางการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คนเห็นด้วยกับกรอบทิศทางที่เสนอ และได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้คณะผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ สรุปเป็นข้อเสนอแนะในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

2.1 ทิศทางการวิจัยด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน จำแนกเป็นข้อเสนอแนะใน 2 ด้านย่อยได้ ดังนี้

2.1.1 การวิจัยด้านนโยบายของมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาการศึกษา

ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะว่า สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ควรมีทิศทางการวิจัยในเรื่องต่อไปนี้

- 1) การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 2) การจัดการเรียนรู้ในทุกที่ทุกเวลา
- 3) การเรียนที่ประสานกับการทำงาน
- 4) การส่งเสริมให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้
- 5) การวิจัยเพื่อพัฒนาวิทยาการบัลติมัย และ
- 6) การวิจัยเพื่อสร้างโรงเรียนสาธิตทางไกล

2.1.2 การวิจัยด้านการจัดการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัย

ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะว่า สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ควรมีทิศทางการวิจัยในเรื่องต่อไปนี้

- 1) การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาทางไกล
- 2) การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการแนะแนวทางไกล
- 3) การวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา
- 4) การวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการคุ้มครองลิขสิทธิ์ทางปัญญาให้กับผู้จัดการศึกษาทางไกล
- 5) การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลที่มีความทันสมัยตรงกับความต้องการ

ของสังคม

2.2 ทิศทางการวิจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชน และสังคม

2.2.1 การวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะว่า สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ควรมีทิศทางการวิจัยในเรื่องต่อไปนี้

- 1) การพัฒนารูปแบบการวิจัยเพื่อการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ
- 2) การวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะคนไทยในยุค

ไทยแลนด์ 4.0

3) การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการสร้างผู้ประกอบการ

4) การวิจัยเพื่อพัฒนาศูนย์ความรู้ด้านอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน

2.2.2 การวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชนและสังคม

ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะว่า สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ควรมีทิศทางการวิจัยในเรื่องต่อไปนี้

1) การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการปฐมนิเทศชีวิตวิทยาในกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มแม่วัยรุ่น (แม่วัยใส)

กลุ่มเยาวชนที่มีความเสี่ยง ฯลฯ

2) การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงวัย

3) การวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบของสังคมพหุวัฒนธรรม

4) การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบในการรวบรวมแหล่งภูมิปัญญา การถอดความรู้ภูมิปัญญา

การอนุรักษ์ และการส่งเสริมภูมิปัญญา

5) การวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยมีเป้าหมายที่จำแนกตามกลุ่มของ

ประชาชนกลุ่มต่างๆ

6) การวิจัยเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว

7) การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบและผลกระทบของการปรับเปลี่ยนจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง

8) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว

9) การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชน

10) การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อเป็นเครื่องมือในการ

พัฒนาความคิดเชิงวิทยาศาสตร์ให้กับสังคม

11) การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างควมรับผิดชอบให้คนในสังคม

จากประเด็นการวิจัยข้างต้น ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแนวทางการวิจัยในอนาคตไว้ว่า ควรดำเนินการ ดังนี้ 1) เป็นการวิจัยที่ยึดพื้นที่เป็นหลัก (Area – based) 2) เป็นการวิจัยที่บูรณาการศาสตร์ทางการศึกษาเข้ากับศาสตร์ของสาขาอื่นๆ 3) เป็นการวิจัยที่เน้นความยั่งยืน 4) เป็นการวิจัยที่เน้นการใช้การศึกษาทางไกลเป็นแกนในการพัฒนา 5) เป็นการวิจัยที่ดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 6) เป็นการวิจัยที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของประชาชน

จากการจัดสนทนากลุ่มที่ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะข้างต้น คณะผู้วิจัยได้จัดทำประชาพิจารณ์ โดยการนำร่างทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ นำเสนอต่อที่ประชุมคณาจารย์พิจารณาให้ความเห็นสรุปได้ดังนี้

1) ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลที่มีรูปแบบที่หลากหลาย ทันสมัย สอดคล้องกับสังคมในปัจจุบัน และควรพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการ โดยสอบถามความต้องการของสถานประกอบการ และเน้นการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา

2) ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรใหม่ระยะสั้นแก่กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น คุณแม่วัยใส ผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ เด็กค้อยโอกาส เด็กต่างด้าว กลุ่มครอบครัว เด็กปฐมวัย เด็กพฤติกรรมเสี่ยง เด็กพิการ เป็นต้น

3) ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เช่น การมีพิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งการเรียนรู้ เป็นต้น

4) ควรวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอนทางไกล เช่น การสอนเสริมทุกชุดวิชา การเรียนผ่านยูทูป จัดในรูปแบบ package ที่สามารถทดสอบได้ตลอดเวลา

5) ควรวิจัยเทียบเคียงมาตรฐานการวิจัยกับมหาวิทยาลัยเปิดอื่น ได้แก่ เกาหลี อินโดนีเซีย มาเลเซีย

นอกจากนี้ คณะจารย์ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ในการพิจารณาอนุมัติทุนวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ให้แก่คณาจารย์ ผู้บริหารของสาขาวิชาควรใช้ผลที่ได้จากการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาอนุมัติทุน โดยคณาจารย์ควรเสนอหัวข้อวิจัยเพื่อขอทุนตามประเด็นที่สอดคล้องกับผลการวิจัยนี้

3. ผลการศึกษาทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ระหว่างปี พ.ศ. 2561 - 2565

จากกระบวนการการศึกษาทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ดำเนินการโดยการศึกษาความต้องการจำเป็น การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และการประชุมพิจารณาของคณาจารย์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ สรุปเป็น “ทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2565” ได้ดังนี้

3.1 ทิศทางการวิจัยด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

3.1.1 ด้านนโยบายของมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ควรส่งเสริมให้มีการวิจัยในประเด็นต่อไปนี้

- 1) การพัฒนาเครือข่ายทางวิชาการในระดับประเทศ
- 2) การพัฒนาระบบบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย
- 3) การพัฒนาเครือข่ายทางวิชาการในระดับนานาชาติ
- 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศการวิจัย
- 5) การพัฒนานาบทบาทของศูนย์วิจัยพัฒนา
- 6) การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 7) การจัดการเรียนรู้ในทุกที่ทุกเวลา
- 8) การเรียนที่ประสานกับการทำงาน
- 9) การส่งเสริมให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้
- 10) การวิจัยเพื่อพัฒนาวิทยาการปจจุบัน
- 11) การวิจัยเพื่อสร้างโรงเรียนสาธิตทางไกล

3.1.2 ด้านการจัดการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ควรส่งเสริมให้มีการวิจัยในประเด็นต่อไปนี้

- 1) การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางไกลที่มีความทันสมัยตรงกับความต้องการของสังคม
- 2) การพัฒนารูปแบบการให้การศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษา
- 3) การพัฒนารูปแบบการสัมมนาเสริม สัมมนาเข้ม การสอนเสริม และการอบรมเข้ม
- 4) การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาทางไกล
- 5) การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการแนะแนวทางไกล
- 6) การวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมจัดการศึกษาทางไกล
- 7) การวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการคุ้มครองลิขสิทธิ์ทางปัญญาให้กับผู้จัดการศึกษาทางไกล
- 8) การวิจัยเทียบเคียงมาตรฐานการวิจัยกับมหาวิทยาลัยเปิดอื่น ๆ

3.2 ทิศทางการวิจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ชุมชน และสังคม

3.2.1 การวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

- 1) การให้ความรู้ทางไกลกับแรงงานผ่านสมาร์ตโฟน
- 2) การจัดการศึกษาทางไกลร่วมกับสถานประกอบการ
- 3) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจแบบยั่งยืน
- 4) การพัฒนาศูนย์ความรู้ด้านอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน
- 5) การจัดการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 6) การพัฒนารูปแบบการวิจัยเพื่อการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ
- 7) การวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณลักษณะคนไทยใน

ยุคไทยแลนด์ 4.0

- 8) การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมในการสร้างผู้ประกอบการ

3.2.2 การวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาชุมชนและสังคม

- 1) การจัดหลักสูตรทางการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุต้องการ
- 2) การพัฒนารูปแบบการให้ความรู้เพื่อลดการถดถอยทางวัฒนธรรม
- 3) การให้ความรู้ทางไกลกับผู้สูงอายุด้านการใช้เครื่องมือสื่อสาร
- 4) การพัฒนารูปแบบการให้ความรู้ในการป้องกันการคิดยาเสพติดของคนในชุมชน
- 5) การจัดการศึกษาทางไกลเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม
- 6) รูปแบบการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งความรู้
- 7) การพัฒนารูปแบบการเผยแพร่ความรู้ไปยังชุมชนที่มีวัยแตกต่างกัน
- 8) รูปแบบการให้การศึกษาครอบครัวเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกใน

ครอบครัว

- 9) รูปแบบการให้ความรู้ชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว
- 10) รูปแบบการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในผู้สูงอายุ

- 11) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูประจำการกับระบบการศึกษาทางไกล
- 12) รูปแบบการให้ความรู้ชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว
- 13) การพัฒนาระบบการวัดและประเมินความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21
- 14) รูปแบบการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งความรู้
- 15) การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มแม่วัยรุ่น (แม่วัยใส) กลุ่มเยาวชนที่มีความเสี่ยง เป็นต้น
- 16) การวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบของสังคมพหุวัฒนธรรม
- 17) การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบในการรวบรวมแหล่งภูมิปัญญา การถอดความรู้ภูมิปัญญา การอนุรักษ์ และการส่งเสริมภูมิปัญญา
- 18) การวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถในการพึ่งตนเองของประชาชนกลุ่มต่างๆ
- 19) การวิจัยเพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว
- 20) การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบและผลกระทบของการปรับเปลี่ยนจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง
- 21) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว
- 22) การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
- 23) การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความคิดเชิงวิทยาศาสตร์ให้กับสังคม
- 24) การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างความรู้ความรับผิดชอบต่อคนในสังคม

จากทิศทางการวิจัยข้างต้น สาขาวิชาควรส่งเสริมให้มีการวิจัยในลักษณะของการวิจัยที่ยึดพื้นที่เป็นหลัก เป็นการวิจัยที่บูรณาการศาสตร์ทางการศึกษาเข้ากับศาสตร์อื่นๆ โดยเน้นการวิจัยที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของประชาชนอย่างยั่งยืน โดยใช้การศึกษาทางไกลเป็นแกนในการพัฒนา และคำนึงถึงการสนองต่อการดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ดัชนีความต้องการจำเป็นของการวิจัยด้านการวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาเศรษฐกิจมีความต้องการจำเป็นอันดับแรก ($PNI_{modified}=0.91$) รองลงมา คือ ด้านการวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชนและสังคม ($PNI_{modified}=0.82$) ด้านการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัย ($PNI_{modified}=0.63$) และด้านการวิจัยเกี่ยวกับนโยบายของมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาการศึกษา ($PNI_{modified}=0.62$) ตามลำดับ เหตุที่ได้ผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ระยะที่ผ่านมาสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ดำเนินการด้านการวิจัยตามแผนงานวิจัยฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2556 – 2560) ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2557) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ที่มีแผนงานหลักในการส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการศึกษาทางไกลและการพัฒนาการศึกษาเป็นหลัก โดยการจัดการศึกษาทางไกลเป็นปณิธานและพันธกิจของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ และเป็นอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยที่

เป็นมหาวิทยาลัยเปิด ขณะที่งานวิจัยด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและชุมชนสังคม สาขาวิชาศึกษายังไม่ได้ดำเนินการมากนัก เมื่อทำการศึกษาความต่างของสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นอยู่จริงของการวิจัย จึงทำให้ดัชนีความต้องการจำเป็นของการวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสูงเป็นอันดับหนึ่ง ขณะที่การวิจัยด้านการจัดการศึกษาทางไกล และด้านนโยบายของมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาการศึกษามีดัชนีความต้องการจำเป็นน้อยกว่า เนื่องจากสภาพที่เป็นอยู่จริงมีการวิจัย 2 ด้านนี้อยู่มากแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอวยพร เรื่องตระกูล ภิรดี วัชรสินธุ์ และอรอุมา เจริญสุข (2553) ที่สังเคราะห์แนวโน้ม ทิศทาง และประเด็นการวิจัยของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในช่วงปี พ.ศ. 2550 – 2554 ซึ่งพบว่า แนวโน้มของประเด็นการวิจัยของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ เน้นที่การวิจัยเพื่อปฏิรูปการศึกษาและกระบวนการเรียนการสอนมากที่สุด

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านเห็นด้วยกับร่างทิศทางการวิจัยที่สาขาวิชาศึกษาศาสตร์เสนอ โดยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยเพิ่มเติมในทุกด้าน ด้านที่มีข้อเสนอแนะให้เพิ่มประเด็นวิจัยมากที่สุด คือ ด้านการวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาชุมชนและสังคม เหตุที่ได้ผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะข้อเสนอทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์เกิดจากผลการสำรวจความต้องการจำเป็นจากคณาจารย์ส่วนใหญ่ของสาขาวิชา โดยข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกับประเด็นวิจัยตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (สกววิจัยแห่งชาติ, 2560) ที่มีจุดมุ่งเน้นประเด็นการวิจัยด้านสังคม ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม ด้านสังคมสูงวัย ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกช่วงวัย และด้านการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการที่ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะประเด็นการวิจัยด้านการวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาชุมชนและสังคมมากที่สุด อาจเป็นเพราะการวิจัยด้านดังกล่าวมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงเป็นอันดับที่สอง และเป็นงานวิจัยที่สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ยังมีการดำเนินการน้อย ขณะที่ภารกิจ บริบท และความพร้อมของสาขาวิชามีโอกาสที่จะขยายบทบาทไปยังงานวิจัยด้านนี้ได้อีกมาก ส่วนงานวิจัยด้านที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาเศรษฐกิจที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงเป็นอันดับ 1 แต่ผู้เชี่ยวชาญให้ประเด็นเสนอแนะเพื่อการวิจัยน้อยกว่าด้านการพัฒนาชุมชนและสังคม อาจเนื่องมาจากข้อจำกัดของสาขาวิชาในเรื่องภารกิจ บทบาทหน้าที่ ความถนัดและความเชี่ยวชาญของคณาจารย์ในสาขาวิชา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สาขาวิชาและคณาจารย์ในสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ควรใช้ทิศทางการวิจัยนี้เป็นกรอบในการขับเคลื่อนงานวิจัยของสาขาวิชาในช่วงปี พ.ศ. 2561 - 2565

1.2 คณะกรรมการบริหารสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ควรคิดสรรประเด็นการวิจัยตามกรอบทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ โดยจัดลำดับความสำคัญให้เป็นจุดเน้นการวิจัยของแต่ละปี และจัดสรรทุนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้คณาจารย์ทำวิจัยในประเด็นดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

1.3 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ควรส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยข้ามศาสตร์ ที่ตอบสนองตามทิศทางการวิจัยของสาขาวิชา ด้วยการวิจัยเชิงบูรณาการร่วมกับสาขาวิชาอื่นๆ

1.4 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ควรส่งเสริมสนับสนุนให้คณาจารย์ในสาขาวิชาทำงานวิจัยในด้านที่ยังมีการดำเนินการน้อย แต่มีจุดเน้นที่สอดคล้องกับแผนงานวิจัยของมหาวิทยาลัยและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ เช่น การวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การวิจัยที่ส่งผลกระทบด้านการพัฒนาชุมชนและสังคม เป็นต้น

1.5 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ควรแสวงหาแหล่งทุนทั้งจากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้คณาจารย์ได้ทำงานวิจัยตามทิศทางการวิจัยของสาขาวิชา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาศึกษาทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ในทุก 5 ปี เพื่อให้ทิศทางการวิจัยของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ปรับเปลี่ยนได้ทันกับจุดเน้น ความต้องการและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา

2.2 ควรมีการสังเคราะห์งานวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนจากสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ในทุก 5 ปี เพื่อให้สาขาวิชาได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากงานวิจัยดังกล่าว

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการลดการออกกลางคันของนักศึกษาสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

บรรณานุกรม

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุริยวิสาสน์.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2557). *แผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ระยะ 5 ปี*.

กองแผนงาน นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สภาวิจัยแห่งชาติ. (2560). *นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2560-2564)*.

สืบค้นจาก <https://www.nrms.go.th/FileUpload/AttatchFile/News/255908041558422182432.pdf>.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2562). *นโยบายยุทธศาสตร์องค์กร*. สืบค้นจาก [http://www2.](http://www2.Nrct.go.th/e-publish1/policystrategy60-64/files/downloads/nrct_policy-strategy60-64upd591011.pdf)

[Nrct.go.th/e-publish1/policystrategy60-64/files/downloads/nrct_policy-strategy60-64upd591011.pdf](http://www2.Nrct.go.th/e-publish1/policystrategy60-64/files/downloads/nrct_policy-strategy60-64upd591011.pdf)

อวยพร เรืองตระกูล, ภิรติ วัชรสินธุ์ และอรอุมา เจริญสุข (2553). *การสังเคราะห์แนวโน้ม ทิศทาง และประเด็นการวิจัยของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2554*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

Krejcie R. V. & Morgan E. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.